

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Приймальної комісії

Ректор Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Володимир БУГРОВ

ПРОГРАМА

фахового іспиту замість ЄФВВ

для осіб, які мають право на спеціальні умови участі у вступній кампанії

на здобуття ступеня вищої освіти – **магістр**

предметний тест – *«з політології та міжнародних відносин»*

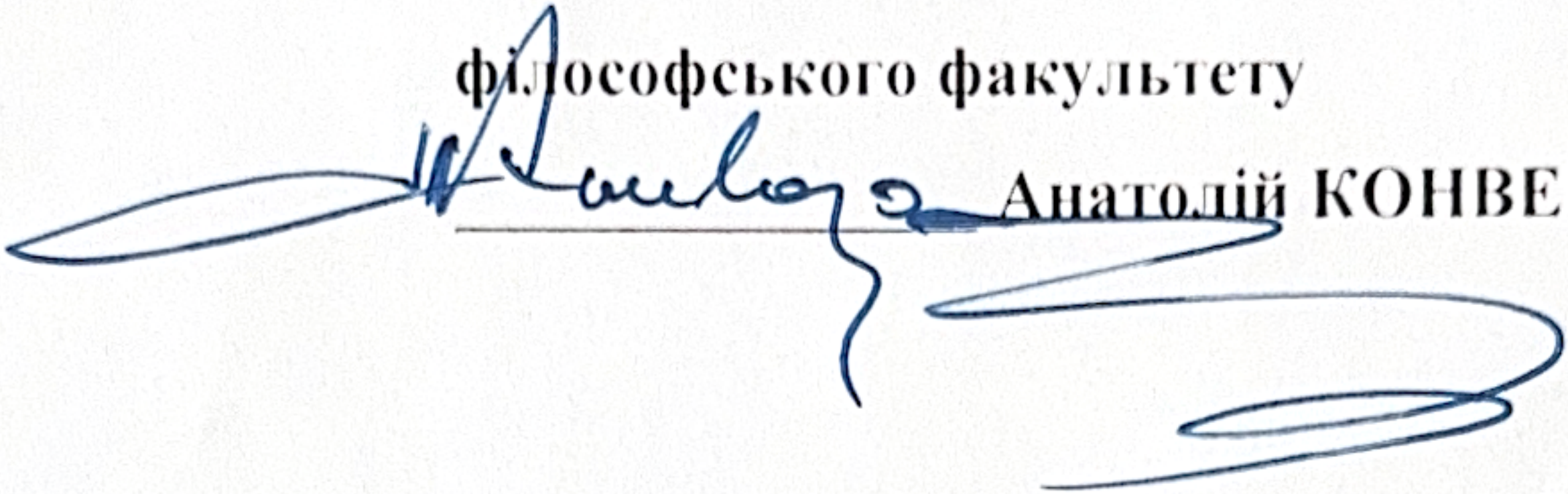
ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

«УХВАЛЕНО»

Вченою радою філософського факультету
протокол № 7 від 24 березня 2025 року

Голова вченої ради

філософського факультету

 Анатолій КОНВЕРСЬКИЙ

ПРОГРАМА

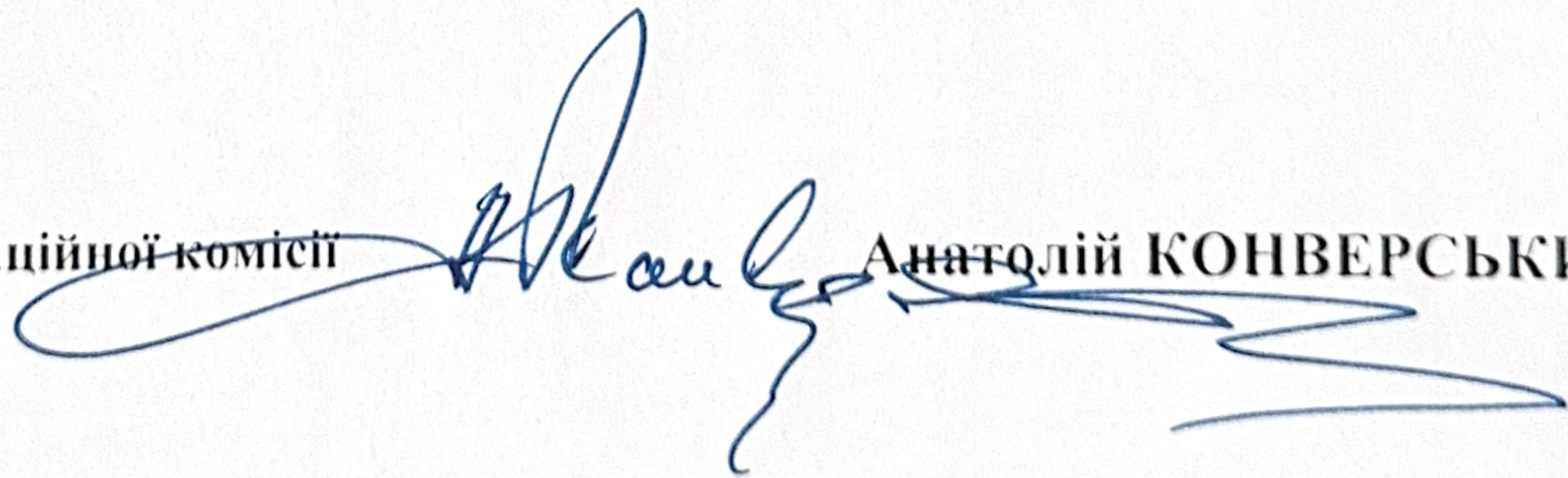
фахового іспиту замість ЄФВВ

для осіб, які мають право на спеціальні умови участі у вступній кампанії

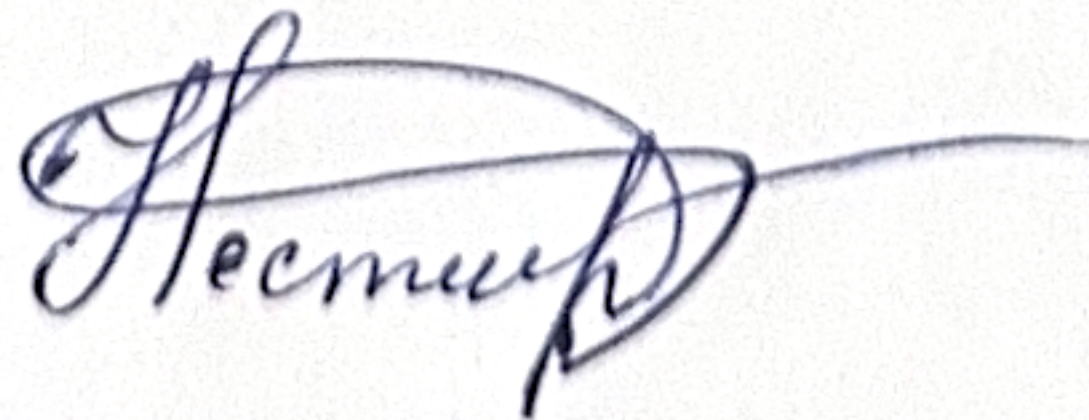
на здобуття ступеня вищої освіти – **магістр**

предметний тест – *«з політології та міжнародних відносин»*

Голова фахової атестаційної комісії

 Анатолій КОНВЕРСЬКИЙ

секретар комісії

Марія НЕСТЕРОВА

Програма складена у відповідності до «Програми предметного тесту з політології та міжнародних відносин єдиного фахового вступного випробування для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра», затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 11 лютого 2022 року №155.

Програма вступного випробування містить критерії оцінювання, структуру оцінки і порядок оцінювання підготовленості вступників.

ТЕМАТИЧНА СТРУКТУРА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Розділ 1. Історія політичних учень

Політичні вчення в період Стародавнього Сходу. Політичні вчення в Давньому Китаї (Лао-цзи, Конфуцій, Шан Ян, Мо-цзи). Політичні вчення в Давній Індії («Закони Ману», «Артхашастра»). Політичні вчення в добу Античності. Політичні вчення в Давній Греції (Платон, Арістотель). Політичні вчення в Давньому Римі (Цицерон, Марк Аврелій). Політична думка за доби Відродження та Нового часу. Політичні вчення в період європейського Ренесансу (Т. Мор, Т. Кампанелла, Н. Макіавеллі, Ж. Боден). Політичні вчення в Англії XVII—XIX століття (Т. Гоббс, Дж. Локк, І Бентам). Політичні вчення у Франції XVIII - XIX століття (Ш.-Л. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, А. де Токвіль). Політичні вчення в Німеччині XVIII—XIX століття (І Кант, Г. Гегель).

Політична думка за доби Київської Русі («Руська правда» Ярослава Мудрого, політичний зміст «Повчання» Володимира Мономаха). Політична думка України в литовсько-польську та польсько- козацьку добу (С. Оріховський-Роксолан, І. Вишенський, «Конституція» П. Орлика). Політична думка України в XIX та першій половині XX століття. Політична думка діячів Кирило-Мефодіївського товариства (М. Костомаров, Т. Шевченко). Політичні ідеї І. Франка. Політичні ідеї М. Драгоманова. Політичні ідеї М. Грушевського. Політичні ідеї В. Винниченка.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Андрусяк Т. Історія політичних і правових вчень. Л.: Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 220 с.
2. Безродний С. Ф., Уткін О. І. Історія політичних вчень. Навчальний посібник. К.: Професіонал, 2006. 432 с.
3. Бульбенюк С.С., Манелюк Ю.М. Історія політичної думки. Навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2014. 190 с.
4. Грабовський С., Ставрояні С., Шкляр Л. Нариси з історії українського державотворення. – К., 1995.
5. Журавльов Д. В., Коротюк О. В. Історія політичних і правових учень: від стародавніх часів до XVII століття. К.: Юркнига, 2021. 238 с.
6. Історія вчень про державу і право: підручник. За ред. проф. Г. Г. Демиденка і проф. О. В. Петришина. Х.: Право, 2009. 256 с.
7. Історія політичної думки: підручник. За заг. ред. Н. М. Хоми. [Авт.: І. В. Алексєнко, Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна та ін.]. Львів: «Новий Світ – 2000», 2016. 1000 с.
8. Кирилюк Ф.М. Історія політології. Підручник для вищих навчальних закладів. К.: Знання України, 2002. 535 с.
9. Кирилюк Ф. М. Історія зарубіжних політичних вчень Нової доби. К.: Центр учбової літератури, 2008. 414 с.
10. Кухта Б. Л. Історія української політичної думки: Текст лекцій. – Львів: Вид-во ЛДУ, 1991.

11. Любохинець Л., Шавкун В., Бабич Л. Історія політичних та економічних вчень. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 294 с.
12. Левицький К. Історія політичної думки галицьких українців: 1848-1918: В 2 т. – Львів, 1926-1927
13. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності.— Львів: Світ, 1995
14. Марчук В. П., Марчук Г. В. Історія політичних і правових вчень. К.: Персонал, 2009. 480 с.
15. Обушний М.І. та ін. Історія української політичної думки: навч. посіб. / М.І. Обушний, Т.С. Воропасва, І.М. Грабовська та ін.; за заг. ред. М.І. Обушного; М-во освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К: ВІПЦ «Київ. ун-т», 2013. – 479 с.
16. Політологія: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. – К.: ВЦ “Академія”, 2001.
17. Політологія. Кінець ХІХ - перша половина ХХ ст.: Хрестоматія / за ред. Семківа О.І. - Львів, 1996.
18. Рябов С. Г. Політична наука в Україні ХХІ століття: стан та перспективи розвитку. – К., 2005.
19. Слющинський Б. В. Історія суспільно-політичної думки: курс лекцій. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. 456 с.
20. Салтовський О. І. Концепції української державності в історії вітчизняної політичної думки (від витоків до початку ХХ ст.). – К., 2002.
21. Слюсаренко А.Г., Томенко М.В. Історія української конституції. – К., 1993.
22. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності: Курс лекцій. – К., 1999.

Додаткова література:

1. Губерський Л. В. Ідеологія як соціально-культурний феномен. Філософські проблеми гуманітарних наук. 2011. Вип. 20. С. 6-10.
2. Денисенко В. М., Климончук В. Й., Привалов Ю. О. Свобода як цивілізаційний принцип у 2 кн. Книга 2: Історичні форми політичних свобод: антропологічний та інституційний виміри. Київ-Львів, 2017. 492 с.
3. Дмитриченко В.С. Соціалістична думка на Україні в 70-х – на початку 80-х років ХІХ ст. – К., 1977.
4. Кирилюк Ф.М. Політологія нової доби. К.: Видавничий центр «Академія», 2003. 304 с.
5. Кирилюк Ф.М. Філософія політичної ідеології. К.: Центр учбової літератури, 2009. 410 с.
6. Кирилюк Ф.М. Практикум з історії зарубіжних політичних вчень: навчально-методичний комплекс, К.: Знання України, 2015-2016 (у 2-х частинах).
7. Кирилюк Ф. М. Неопатримоніалізм: історія, теорія, практика. Монографія. К.: ВАДІКС, 2014. 553 с.
8. Книш З. Історія української політичної думки до кінця ХVІІІ ст.: Популярний нарис. – Париж-Вінніпег, 1952.

9. Короткий оксфордський політичний словник. За ред. І. Макліна, А. Макмілана. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2006. 789 с.
10. Мельник В.М. У полоні інтерпретацій. Політична антропологія між Сходом і Заходом: монографія. Вінниця: Нова книга, 2020. 280 с.
11. Морис Ян. Чому Захід панує – натеper. Оповіді з історії та що з них випливає щодо майбутнього. К.: КЛІО, 2018. 784 с.
12. Нагорна Лариса. Історична культура: концепт, інформаційний ресурс, рефлексивний потенціал. К.: ІІІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2014. 382 с.
13. Огородник І.В., Русин М.Ю. Українська філософія в іменах: Навч. посібник / За ред. М.Ф.Тарасенка. – К., 1997.
14. Потульницький В. А. Історія української політології. – К., 1992.
15. Потульницький В.А. Теорія української політології. Курс лекцій. - К., 1993
16. Себайн Дж., Торсон Т. Л. Історія політичної думки. К.: Основи 1997. 838 с.
17. Скакун О.Ф. Прогресивна політико-правова думка на Україні (ІХ ст.- 1917р.). - К., 1990.
18. Українська політологія: витоки та еволюція: Навч. посібник / За ред. Кирилюка Ф.М. – К., 1995. – 328 с.
19. Українська державність у ХХ столітті. – К., 1996.
20. Шевчук В. Козацька держава. Етюди до історії українського державотворення. – К., 1995.
21. Яворницький Д. Історія запорізьких козаків. - К., 1990. Т.1.
22. Inglehart Ronald (2018). Cultural Evolution: Peoples' Motivations are Changing, and Transforming the World. Cambridge: Cambridge University Press, 2018. 288 pp.
23. Luttwak Edward. The Rise of China vs. the Logic of Strategy. Cambridge, Massachusetts, 2012. 320 pp.
24. Morrow John. History of Political Thought. A Thematic Introduction. London: Palgrave, 1998. XVI+417 pp.
25. Mukherjee Subrata, Ramaswamy Sushila. A History Of Political Thought: Plato To Marx. New Delhi: PHI ltd, 1999. 576 pp.
26. Winters J. Political Theory Between Despair and Responsibility. Political Theory. 2018. Vol. 46 (Issue 2). 3p. 269-279.
27. Paipais Vassilios. Political Ontology and International Political Thought. Voding a Pluralist World. UK: Palgrave Macmillan, 2017. XIV+241 pp.

Розділ 2. Загальна теорія політики

Поняття політики. Теоретичні витоки поняття «політика» (Платон, Арістотель, М. Вебер). Політика як policy, politics та polity. Види політики, суб'єкти та функції політики. Директивне, функціональне, комунікативне розуміння видів політики. Соціальні, інституціональні та функціональні суб'єкти політики. Функції політики: управління, інтеграції, визначення цілей, соціалізації.

Поняття, види і концепції політичної влади. Поняття і види влади. Концепції політичної влади (реляціоністська, телеологічна, системна, біхевіоралістська). Підходи до пояснення природи влади (біологічний, антропологічний, політологічний). Ознаки політичної влади (нормативність, публічність,

моноцентризм, засоби стримування та протидія, легальність, легітимність (традиційна; раціонально-легальна, харизматична)). Функції політичної влади (інтегративна, регулятивна, мотиваційна, консолідуюча, стабілізаційна). Ресурси політичної влади. Поняття ресурсів політичної влади (утилітарні, примусові, нормативні). Механізми реалізації політичної влади (панування, керівництво, управління, контроль).

Поняття політичної системи. Структура політичної системи (інституціональна, нормативна (регулятивна), функціональна, комунікаційна, духовно-Ідеологічна підсистеми). Функції політичної системи (політичного цілепокладання, владно-політичної Інтеграції суспільства, регулятивна). Концепції політичної системи (Д. Істон, Г. Алмонд). Типології політичних систем Г. Алмонда (англо-американська політична система, континентально-європейська політична система). Політична система сучасної України.

Політична ідеологія лібералізму. Класичний лібералізм (Дж. Локк, Б. Констан, Дж. С. Мілль). Неолібералізм (Ф. А. фон Гайек, Л. фон Мізес). Політична ідеологія консерватизму. Класичний політичний консерватизм (Ж. де Местр, Е. Берк). Український політичний консерватизм В. Липинського. Неоконсерватизм (Д. Белл, І. Крістолл). Політична Ідеологія комунізму (К. Маркс, Ф. Енгельс, В. Ленін). Політична ідеологія соціал-демократії (К. Каутський, Е. Бернштейн). Політична Ідеологія націоналізму. Теоретичні засади націоналізму (Е. Геллер, Е. Сміт). Український націоналізм М. Міхновського. Інтегральний український націоналізм Д. Донцова.

Політичні еліти. Поняття та функції політичних еліт. Концепції та типології політичних еліт (В. Парето, Г. Моска, Р. Міхельс). Політичне лідерство. Поняття політичного лідерства. Концепції політичного лідерства (ситуативна, конститuentів (послідовників), психологічна). Функції політичного лідерства (інтегративна, комунікативна, програмна, управлінська, мобілізаційна, легітимації). Типологія політичних лідерів М. Германн (лідер-прапорносець, лідер-служитель, лідер-торгівець, лідер-пожежний).

Розділ 3. Політичні інститути та процеси

Держава: поняття та ознаки. Поняття держави. Основні концепції походження держави (патріархальна, договірна, насильницька, психологічна). Ознаки держави (суверенітет, територія, населення, публічна влада, легальний примус). Державний устрій. Поняття державного устрою та його форми (унітарна, федеративна, конфедеративна). Форма державного устрою сучасної України. Форми державного правління. Поняття форми державного правління. Монархія як форма державного правління (абсолютна монархія, конституційна (парламентська) монархія). Республіка як форма державного правління. Типи республік (президентська, парламентська, змішана (парламентсько-президентська, президентсько-парламентська республіки)). Форма державного правління в сучасній Україні.

Поняття політичного режиму. Демократичний політичний режим. Поняття та ознаки демократії як політичного режиму (пріоритетність політичних прав і свобод людини, поділ державної влади, виборність влади, політичний плюралізм). Форми демократії (представницька, пряма, демократія участі).

Формування демократичного політичного режиму в сучасній Україні. Авторитарний політичний режим (поняття, ознаки). Тоталітарний політичний режим. Поняття та ознаки тоталітарного політичного режиму (культ особи тоталітарного лідера, монопольна ідеологія, контроль за всіма сферами суспільного життя, диктатура однієї партії). Класичні форми тоталітарних політичних режимів (фашистський, комуністичний, нацистський).

Поняття, функції й типології політичних партій. Поняття політичних партій (організаційна структура, програма діяльності, правовий режим функціонування, членство в партії). Функції політичних партій (Ідеологічна, пропагандистська, функція політичного представництва соціальних Інтересів, функція досягнення та здійснення влади, функція розробки політичного курсу влади, функція політичного рекрутування). Типології політичних партій (ліві - центристські - Праві політичні партії, типологія за М. Дюверже (кадрові та масові політичні партії); правлячі та опозиційні політичні партії). Партійні системи. Поняття партійних систем. Типи партійних систем (однопартійна, двопартійна, багатопартійна). Типологія партійних систем за Дж. Сарторі. Типологія партійних систем за М. Дюверже. Партійна система сучасної України.

Поняття виборів. Демократичні принципи виборів (вільне волевиявлення, загальність, рівність, таємне голосування). Поняття та різновиди виборчих систем (мажоритарна, пропорційна, змішана). Виборча система сучасної України. Вибори Президента України. Вибори до Верховної Ради України. Суб'єкти виборчого процесу в Україні.

Поняття та принципи функціонування громадянського суспільства (самоорганізація як базова ознака громадянського суспільства, Помаранчева революція та Революція Гідності як прояви зрілості громадянського суспільства в Україні). Громадські організації і рухи в структурі громадянського суспільства (поняття громадських організацій і рухів; громадські організації і рухи в сучасній Україні). Волонтерський рух в Україні.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Баранівський В.Ф. Політологія: підручник /В.Ф.Баранівський, К.: Національна академія управління, 2016. 235 с.
2. Единбурзький погляд на історію демократії від давніх часів до майбутніх можливостей / за ред. Б.Айзехена та С.Стоквелла. – Харків: Фоліо, 2017. – 639с.
3. Енциклопедія політики і права. Наукове видання. За ред. д.політ.н., проф. Гормбатенка і д.політ.н. П.В.Мироненка. Київ: Видавництво Політія, 2-24, 788 с.
4. Найчук А. В. Політична теорія держави: навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський: Д. Г. Зволейко, 2012. – 199 с.
5. Консерватизм: Антологія / Упорядники О. Проценко, В. Лісовий. – К., 1998.
6. Латигіна Л.А. Політичні режими : навч. посіб. / Н. А. Латигіна, Н. Ю. Гусева, М. В. Ліпін. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. – 232 с.
7. Литвин В.С. Політичні режими сучасності : інституційні та процесуальні виміри аналізу : навч. посібник / В. С. Литвин. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 632 с.
8. Лібералізм: Антологія / Упорядники О. Проценко, В. Лісовий. – К., 2002.

9. Мохончук Б.С. Виборчі системи: порівняльно-правове дослідження / Б. С. Мохончук : монографія. Харків : Юрайт, 2021. 304 с.
10. Петренко І.І. Методи політичних досліджень. Навч. посібник. К.: Норма права, 2023. 220 с.
11. Плохтій Т. Політичні партії нового покоління: теоретичні та технологічні засади діяльності, порядок створення і розгортання \ «Магнолія», К., 2023, 736 с.
12. Політичне лідерство: навч. посіб. / авт. кол. ; за заг. ред. В. А. Гошовської, Л. А. Пашко. – К. : НАДУ, 2013. – 300 с.
13. Політологія: навч. посібник / За ред. проф. В.Ф.Цвиха. – К., 2012 – 671с.
14. Політологія: навчально-методичний посібник (у схемах і П50 таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ІП «Арал», 2018. 540 с.
15. Політологія: навчальний енциклопедичний словник довідник для здобувачів вищої освіти ВНЗ I-IV рівнів акредитації / за наук. ред. д-ра політ. н. Н. М. Хоми [В. М. Денисенко, О. М. Сорба, Л. Я. Угрин та ін.]. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2015. – 779 с.
16. Політологія: хрестоматія. [Гетьманчук М.П., Грищук О.В., Титаренко Д. М., Сусліков В. Є.] / за ред. Гетьманчука М. П. – Львів: ЛьвДУВС, 2011. – С. 421–480.
17. Стойко О. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах: монографія. – Київ: Інститут держави і права ім. В. Корецького, 2016. – 415 с.
18. Теорія політики: підручник / Денисенко В.М., Бліхар В.С., Требін Н. П., та ін. – Л.: Ліга-Прес, 2015. – 668 с.
19. Шляхтун П.П. Політологія: теорія та історія. – К.: Видавництво «Центр учбової літератури», 2021. – 472с.
20. Шляхтун П.П. Парламентаризм. Словник-довідник. – К., 2003.

Додаткова література:

1. Аристотель. Політика / Пер. з давньогр. Та передм. О. Кислюка. – К.: Основи, 2000. – 239 с.
2. Вебер М. Три чисті типи легітимного панування // [Режим доступу]: <http://litopys.org.ua/weber/wbs07.htm>
3. Герасимів Т.З. Чорнописька В.З. Дашо Т.Ю. Громадянське суспільство: правовий імператив сучасності. Монографія. – Львів, 2020
4. Герасимчук Т.Ф., Киридон А.М., Троян С.С. Загальна теорія політики: Навчальний посібник. / Герасимчук Т.Ф., Киридон А.М., Троян С.С. — К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. — 226 с.
5. Громадянське суспільство: політичні та соціально-правові проблеми розвитку : монографія / Г. Ю. Васильєв, В. Д. Воднік, О. В. Волянська та ін. ; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2013. – 536 с.
6. Демократизація політичних інститутів і суспільний розвиток в Україні : збірник наукових праць / за ред. О. О. Рафальського, О. М. Майбороди. Київ : Інститут

політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2019. 432 с.

7. Дем'янчук О. Державна політика і державне управління: політологічні аспекти: Монографія / О. Дем'янчук. – К.: Факт, 2008. – 272 с.
8. Козьмініх А. В., Сушко А. І. Загальна теорія політики : навч.-метод. посіб. для здобувачів першого рівня вищої освіти галузі знань 05 – «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність 052 «Політологія» [Електронне видання] / уклад.: А. В. Козьмініх, А. І. Сушко ; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2024. – 70 с.
9. Кельман М.С. Самоорганізація народу як фактор формування громадянського суспільства в Україні: монографія. – Львів: Растр-7, 2018. – 211 с.
10. Ключковський Ю.Б. Вибірчі системи та українське виборче законодавство: монографія / Ю.Б.Ключковський; Національний університет «Києво-Могилянська Академія». – К.: Час Друку, 2011. – 132 с.
11. Кризи політичного розвитку в Україні: причини, зміст і способи нівелювання : монографія / авт. кол.: Г. І. Зеленько (керівник, наук. ред.), Р. В. Балабан, С. Г. Брехаря, Л. Л. Кияниця, О. Ю. Кондратенко, Н. В. Кононенко, Т. М. Ляшенко. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 352 с.
12. Ляшенко О. О. Державний устрій України: простір інтеракції національно-громадянського та етнічного : монографія. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2023. 216 с.
13. Макаренко Б. Г. Культура й політична участь особистості: духовна культура як чинник гуманізації політичної участі людини у трансформаційному суспільстві. – Дніпропетровськ: Арт-Прес, 2016. – 334 с.
14. Макіавеллі Нікколо Державець / Н. Макіавеллі / Флорентійські хроніки. – Харків: Будинок друку, 2013. – 470 с.
15. Мілюкова А. О., Степанова Н. Є. Політичні інститути та процеси в Україні: методичний посібник для забезпечення самостійної роботи студентів усіх форм навчання (за напрямом 052 – політологія) / А. О. Мілюкова, Н. Є. Степанова – Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2018. — 124 с.
16. Мохончук Б. С. Вибірчі системи: порівняльно-правове дослідження / Б. С. Мохончук : монографія. Харків : Юрайт, 2021. 304 с.
17. Палінчак М., Остапеч Ю., Лешанич М. Особливості процесу інституціоналізації політичних партій і партійної системи України в умовах демократичного транзиту: монографія / М. Палінчак, Ю. Остапеч, М. Лешанич. – Ужгород: Поліграфцентр “Ліра”, 2021. – 240 с.
18. Парсонс В. Публічна політика: вступ до теорії й практики аналізу політики пер. з англ. – К.: Вид. дім. «Києво-Могилянська академія», 2006.
19. Пахарєв А.Д. Політичні інститути і процеси в сучасній Україні. Навчальний посібник. – К.: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2011.
20. Політико-правова система України: курс лекцій, навч. посіб. / В. Кириченко та ін. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2016. – 203 с.

21. Політична влада і опозиція в Україні: порівняльний аналіз із зарубіжними країнами / Ф. М. Рудич та ін. – Національна академія наук України. – Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2016. – 483 с.
22. Політична думка XX – початку XXI століть: методологічний і доктринальний підходи: підручник : у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.]. – Львів : «Новий Світ-2000», 2017. – Т. 2. – 535 с.
23. Політична система сучасного суспільства: навч. посіб. / В. Мадіссон та ін. – Київ: КНУТД, 2015. – 183 с.
24. Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії: Монографія / За заг. ред. д.і.н., проф. А. І. Кудряченка. – К.: НІСД, 2007. – 396 с.
25. Політична система України: конституційна модель та політичні практики: монографія / кол. авт.: Зеленько Г. І. (кер., наук. ред.) та ін. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 536 с.
26. Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці XX – на початку XXI століть: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: В. Бурдяк, В. Бусленко, Є. Гайданка, І. Дудінська, В. Дудінський, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, Н. Кононенко, Ю. Копинець, М. Лендєл, В. Литвин, Н. Марадик, Н. Нечасва-Юрійчук, Ю. Остапець, М. Палінчак, В. Петрінко, А. Романюк, Н. Ротар, Д. Стеблак, М. Токар, М. Цірнер, Г. Шипунов]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. 680 с.
27. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми : монографія. Вид. 2-ге, доп. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 704 с. Авторський колектив: Майборода О. М. (керівник авторського колективу), Бевз Т. А., Войналович В. А., Горбатюк М. В., Зеленько Г. І., Калакура О. Я., Кармазіна М. С., Кондратенко О. Ю., Коцур В. В., Кочубей Л. О., Ляшенко О. О., Ніколасць Ю. О., Новородовський В. В., Рафальський О. О., Рябчук М. Ю., Самчук З. Ф., Шайгородський Ю. Ж., Шаповал Ю. І.
28. Політичні інститути і процеси: словник основних понять і термінів (для самостійної роботи здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форм навчання) / уклад. В.О. Ханстантинов. – Миколаїв : МНАУ, 2019. – 143 с.
30. Права людини в Україні: перше півріччя 2015 року. Наукове видання. За ред.: А. Б. Благої, О. А. Мартиненка / Українська Гельсінкська спілка з прав людини. — Київ, 2015. — 184 с.
31. Рудакевич О. Політична культура національних спільнот: теорія та методологія дослідження : моногр. / Олег Рудакевич. – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – 352 с.

- 32.Рябцев Г. Політична система суспільства: навч. посіб. – Київ: Психея, 2015. – 71 с.
- 33.Сучасний політичний дискурс з проблеми багатополосної реструктуризації сучасного світу : монографія / авторський колектив: З. Самчук, В. Левкулич, Ю. Шаповал, О. Чорний, В. Ковалевський; за заг. ред. З. Самчука. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 400 с.
- 34.Ханстантинов В.О. Політичні інститути і процеси: курс лекцій / В.О.Ханстантинов. – Миколаїв: МНАУ, 2017. – 144с.
- 35.Хейманс Дж. Новая власть: Какие силы управляют миром и как заставить их работать на нас; Пер. с англ. – М: Альпина Паблишер. 2019/ - 504 с.
- 36.Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку: від продавніх часів до Французької революції / Київ: Наш формат, 2019. – 576 с.
- 37.Цокур Є.Г. Легітимність політичної влади: джерела, особливості, перспективи: Монографія / Є.Г. Цокур. – К.: Видавництво ГПУ імені М.П.Драгоманова, 2009. – 330 с.
- 38.Шабанов М. О. Сучасні політичні режими: концептуальні засади та практичний вимір : навч. посіб. / М.О. Шабанов. – Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2022. – 142 с.
- 39.Шведа Ю. Р. Партії та вибори : енциклопедичний словник / Ю. Р. Шведа. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 750 с.
- 40.Ясінська А. Ю. Поведінка виборців, що не визначилися в електоральних процесах в Україні та європейських країнах (2010–2019) : монографія. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 328 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Книжкова палата України імені Івана Федорова // <http://www.ukrbook.net>
2. Наукова бібліотека ім. В. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка // <http://lib-gw.univ.kiev.ua>
3. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника // <http://www.library.lviv.ua>
4. Львівський державний університет внутрішніх справ // www.lvduvs.edu.ua
5. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка // <http://library.lnu.edu.ua/bibl>
6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання // www.nbuv.gov.ua
7. Національна історична бібліотека України; // <http://www.dibu.kiev.ua>
8. Національна парламентська бібліотека України // <http://www.nplu.org>
9. Харківська державна наукова бібліотека України імені В. Короленка // <http://korolenko.kharkov.com>

Розділ 4. Теорія міжнародних відносин

Теоретичні основи вивчення міжнародних відносин. Об'єкт, предмет, функції теорії міжнародних відносин. Основні концептуальні підходи до визначення понять "міжнародні відносини" та "теорії міжнародних відносин". Об'єкт і предмет теорії міжнародних відносин. Структура та функції теорії міжнародних відносин. Співвідношення понять "міжнародні відносини", "міжнародна політика", "світова політика". Засади та принципи міжнародних відносин. Ознаки міжнародних відносин в суспільних взаємодіях. Типи та рівні міжнародних відносин.

Суб'єкти міжнародних відносин. Основні підходи до поняття та типології суб'єктів міжнародних відносин. Держава як суб'єкт міжнародних відносин. Міжнародні урядові організації як суб'єкт міжнародних відносин. Міжнародні неурядові організації як суб'єкт міжнародних відносин. Транснаціональні корпорації як суб'єкт міжнародних відносин. Індивіди як суб'єкт міжнародних відносин.

Системи міжнародних відносин. Поняття, ознаки, структура міжнародної системи. Основні підходи до типології міжнародних систем. Типи міжнародних систем за М. Капланом, Е. Луардом, Е. Чемпелем. Мультиполярні, біполярні, уніполярні міжнародні системи. Історичні типи міжнародних систем. Вестфальська система. Віденська система. Версальсько-Вашингтонська система. Ялтинсько-Потсдамська система.

Основні теоретичні парадигми у теоріях міжнародних відносин. Політичний ідеалізм у теорії міжнародних відносин. Політичний ідеалізм В. Вільсона. Політичний ідеалізм У. Ліппмана. Політичний реалізм. Поміркований напрям (Г. Моргентау, Дж. Кеннан). Центристський напрям (У. Ростоу). Ультраконсервативний напрям (Р. Страус-Хюпе). Лібералізм у теорії міжнародних відносин. Лібералізм Дж. Ная-молодшого. Лібералізм Р. Кохейна.

Модернізм в теорії міжнародних відносин. Теорії міжнародних систем. Теорії конфлікту. Теорії міжнародної інтеграції. Теорії прийняття рішень (Л. Річардсон). Критика модернізму в теорії міжнародних відносин (Х. Булл).

Неокласичні теорії міжнародних відносин. Неореалізм (К. Уолтц). Неомарксизм (І. Валлерстайн).

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Міжнародні відносини та світова політика: підручник / кер. авт. кол. В.Ю. Крушинський; за ред. В.А.Манжоли. - К.: «Знання», 2014. - 662 с.
2. Міжнародні системи і глобальний розвиток: підручник / Кер. авт. колективу О.А.Коппель. – К.: «Знання», 2014. - 526 с.
3. Теорія міжнародних відносин / М.Г. Капітоненко. – Чернівці: Книги ХХІ, 2019. – 272 с.
4. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Ж.Б. Дюрозель. - К.:Основи, 1999. - 903 с.
5. Проблема нерозповсюдження ядерної зброї у міжнародних відносинах: монографія / С.П.Галака – К.: ВПЦ "Київський університет", 2002. - 278 с.
6. Теорія міжнародних відносин: Посібник-хрестоматія / М.С. Каменецький,

А.А. Суботін. – Київ : Київський університет, 2007. - 212 с.

7. Зовнішня політика та національна безпека: навч. посібник / Г.П. Ситник, Д.В. Неліпа, М.Г. Орел. – Київ : Кравченко Я.О., 2021.

8. Міжнародні відносини та світова політика 1945-1991: тестові завдання / В.Ю. Крушинський. – Київ: Академія, 2017. – 142 с.

Розділ 5. Зовнішня політика України

Поняття "зовнішня політика держави". Основні принципи зовнішньої політики держави. Система зовнішньої політики. Суб'єкти зовнішньої політики. Цілі зовнішньої політики держави. Основні складові зовнішньої політики держави. Функції зовнішньої політики держави. Чинники, які визначають стан держави на світовій арені. Інструменти зовнішньої політики держави. Основні підходи до типології зовнішньої політики держави.

Сутність, функції та форми дипломатії. Національні інтереси держави на міжнародній арені. Зміст поняття "національний інтерес". Структура національного інтересу держави. Види національного інтересу держави.

"Сила" у міжнародних відносинах. Поняття "сили" у міжнародних відносинах. Чинники "сили" держави на міжнародній арені. "Баланс сил" та його роль у міжнародних відносинах. "Жорстка сила", "м'яка сила" та "розумна сила". Міжнародні конфлікти. Поняття та ознаки міжнародних конфліктів. Типи міжнародних конфліктів. Причини виникнення міжнародних конфліктів. Функції міжнародних конфліктів. Етапи розвитку міжнародних конфліктів. Механізми врегулювання міжнародних конфліктів. Поняття та ознаки гібридної війни.

Україна в системі міжнародних відносин. Становлення України як суб'єкта міжнародних відносин. Основні етапи становлення та розвитку зовнішньої політики України. Правові підстави міжнародної правосуб'єктності України після проголошення державної незалежності в 1991 році. Міжнародне визнання України. Національні інтереси України та їх реалізації через зовнішню політику. Поняття та особливості національних інтересів України. Цілі та принципи зовнішньої політики України. Зовнішньополітичний потенціал України (чинники сили).

Інституційно-нормативні засади зовнішньої політики України. Нормативно-правове регулювання зовнішньої політики України. Центральні органи зовнішніх відносин України. Закордонні органи зовнішніх відносин України. Участь України в міжнародних організаціях. Україна в Організації Об'єднаних Націй. Україна в спеціалізованих міжнародних організаціях (СОТ, МВФ, ЮНЕСКО). Україна в регіональних міжнародних організаціях (ОБСЄ, ГУАМ, ОЧЕС, Рада Європи).

Європейський та євроатлантичний вектори зовнішньої політики України. Співпраця України та ЄС. Етапи становлення ЄС. Нормативно-правові засади ЄС. Інститути Європейського Союзу. Основні етапи відносин Україна - ЄС. Нормативно-правові засади співробітництва між Україною та ЄС (УПС, Угода про асоціацію). Ініціатива ЄС "Східне партнерство" та участь у ній України. Співпраця України з НАТО. НАТО як організація з колективної безпеки держав

Заходу. Нормативно-правові засади співпраці України та НАТО. Основні форми співпраці України та НАТО. Основні сфери співпраці України та НАТО.

Двосторонні відносини України з моменту відновлення державної незалежності (1991 р.). Сучасний стан українсько-американських відносин. Нормативно-правове регулювання відносин України зі США. Пріоритетні напрями співпраці між Україною та США. Особливості співпраці України та США в умовах російсько-української війни. Двосторонні відносини України з державами-сусідами. Відносини України та Польщі. Відносини України та Угорщини. Відносини України та Словаччини. Відносини України та Румунії. Відносини України та Молдови. Відносини України та Білорусі.

Сучасний стан українсько-російських відносин. Окупація Криму та агресія РФ на Сході України.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Міжнародні відносини та світова політика: підручник / кер. авт. кол. В.Ю. Крушинський; за ред. В.А.Манжоли. - К.: «Знання», 2014. - 662 с.
2. Україна в європейському безпековому просторі: монографія / В.А.Манжола, О.Л.Хилько, С.О.Божко, В.М.Вдовенко; кер. авт. кол. В.А.Манжола, за аг.ред. В.В.Копійки. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. – 320 с.
3. Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин: підручник / В.А.Манжола, В.Ю.Крушинський, С.В.Андрущенко та ін., кер. авт. кол. В.А.Манжола; за ред.. Л.В.Губерського. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 512 с.
4. Європейський Союз у міжнародних відносинах: навч.посіб./ В.В.Копійка, С.О.Маковський, М.А.Миронова та ін.; за ред. В.В.Копійки. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2021. – 560 с.
5. Проблема нерозповсюдження ядерної зброї у міжнародних відносинах: монографія / С.П.Галака – К.: ВПЦ "Київський університет", 2002. - 278 с.
6. Об'єднана Європа: від мрії до реальності. Історичні нариси про батьків-засновників Європейського Союзу / Віднянський С.В., Мартинов А.Ю. – 2-ге вид., допов. і перероб. – Київ: Києво-Могилянська академія, 2011. – 395 с
7. Європейський Союз: економіка, політика, право: енциклопедичний словник / В.В. Копійка (голова), О.І. Шнирков (заст. голови), В.І. Муравйов та ін. – К.: Київський університет, 2011. – 367 с.
8. Зовнішня політика та національна безпека: навч. посібник / Г.П. Ситник, Д.В. Неліна, М.Г. Орел. – Київ : Кравченко Я.О., 2021.
9. Зовнішня політика України: підручник / Людмила Чекаленко, – Київ : LAT & K, 2015. – 477 с.

Розділ 6. Світовий порядок та геополітика

Теоретичні основи геополітики. Основні поняття та підходи до визначення понять "географічний чинник" та "геополітика". Структура, функції та

особливості геополітики. Геостратегічні та геополітичні регіони, геополітичні вісі, геополітичні поля та опорні точки. Основні закони геополітики. Парадигми геополітики. Дуалістична парадигма геополітики. Геоекономічна парадигма геополітики. Цивілізаційна парадигма геополітики. Циклічна парадигма геополітики.

Теоретичні школи геополітики. Німецька школа геополітики (Ф. Ратцель, Р. Челлен, К. Хаусхофер, К. Шмітт). Англо-американська школа геополітики (Г. Маккіндер, А. Мехен, Н. Спайкмен, З. Бжезинський, Ф. Фукуяма, С. Гантінгтон). Українська школа геополітики (С. Рудницький, Ю. Липа).

Геостратегія. Поняття, типологія та ознаки геостратегії. Структурні елементи геостратегії держави. Геостратегічні цілі та пріоритети держави.

Поняття та основні категорії міжнародного порядку. Міжнародний порядок. Світовий порядок. Глобальний порядок. Моделі та типології міжнародного порядку. Різновиди міжнародного порядку. Моделі світового порядку за С. Хоффманом та С. Гантінгтоном. Забезпечення світового порядку. Механізми забезпечення світового порядку. Основні риси нового світового порядку (А. Слотер, Г. Кіссінджер).

Міжнародні інтеграційні процеси. Міжнародна економіка. Поняття та види міжнародної співпраці. Поняття, передумови, ознаки, типи міжнародної інтеграції. Основні моделі інтеграційних об'єднань. Глобалізація як чинники міжнародних відносин. Поняття та типи глобалізації. Класифікація глобальних проблем. Антиглобалістський рух.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Міжнародні відносини та світова політика: підручник / кер. авт. кол. В.Ю. Крушинський; за ред. В.А.Манжоли. - К.: «Знання», 2014. - 662 с.
2. Міжнародні конфлікти: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М.Г.Капітоненко. – К.: Либідь, 2009. – 352 с.
3. Міжнародні системи і глобальний розвиток: підручник / Кер. авт. колективу О.А.Коппель. – К.: «Знання», 2014. - 526 с.
4. Україна в європейському безпековому просторі: монографія / В.А.Манжола, О.Л.Хилько, С.О.Божко, В.М.Вдовенко; кер. авт. кол. В.А.Манжола, за аг.ред. В.В.Копійки. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. – 320 с.
5. Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин: підручник / В.А.Манжола, В.Ю.Крушинський, С.В.Андрущенко та ін., кер. авт. кол. В.А.Манжола; за ред.. Л.В.Губерського. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 512 с.
6. Європейський Союз у міжнародних відносинах: навч.посіб./ В.В.Копійка, С.О.Маковський, М.А.Миронова та ін.; за ред. В.В.Копійки. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2021. – 560 с.
7. Теорія міжнародних відносин: Посібник-хрестоматія / М.С. Каменецький, А.А. Суботін. – Київ : Київський університет, 2007. - 212 с.
8. Андрущенко (Гринько) С. В. Україна в сучасному геополітичному середовищі. К.: Логос, 2005. - 288 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПИСЬМОВОЇ ВІДПОВІДІ

Відповідно до характеристик, кожен екзаменаційний білет єдиного фахового вступного випробування містить 4 теоретичні завдання.

Кожне теоретичне питання оцінюється максимально у 50 балів за умови: повного, правильного, послідовного, зв'язного, обґрунтованого викладу питання та правильними вичерпними відповідями на додаткові питання комісії.

Оцінка	Умови отримання оцінки
180-200 балів	- повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами (за наявності); - все, що викладається повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що підпадають під тематику програми фахового вступного випробування; - правильні вичерпні відповіді на додаткові питання комісії найвищого когнітивного рівня, що мають мету з'ясувати ступінь розуміння вступником матеріалу.
150-179 балів	- вступник дає правильний виклад змісту питання, але на додаткові контрольні питання, які ставить комісія для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, не дає чітких відповідей; - при правильному і в цілому зв'язному викладі матеріалу, вступник припускає у відповіді неточності, які виправляє сам або при першому зауваженні комісії; - недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання.
100-149 балів	- вступник виявляє знання і розуміння основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх тільки після повторної вказівки комісії; - відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі; - допускає грубі помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки комісії; - викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.
1-99 балів	- припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них комісії; - виявляє повне незнання і нерозуміння тем програми фахового вступного випробування і як наслідок цього - повна відсутність навичок як в аналізі так і в розумінні явищ та процесів.

Максимальна сума балів – 200.

Обов'язковим є дотримання вступниками засад академічної доброчесності.